

INDHOLDSFORTEGNELSE

Hovednummer:	Arsmøde 1972	17
Forandring i jordfæstelseskikke statistisk belyst	Arsmødet 1971	17
	Foreningen af danske kirkegårdsledere	17
	Fra danske Dagblade	18
Tillægget:	Modtagne skrifter	23
Dødsfald	Fra blade og tidsskrifter	23
Jubilæer	Resolutioner	24

Vore Kirkegårde

Nr. 3-4 . Okt.-Jan. 1972 - Bind 24

Tidsskrift udgivet af
Foreningen for Kirkegårdskultur.

Red.: Hortonom Axel Andersen,
Ørnevej 1, 2630 Taastrup.

Eksp.: Kgd.sinspektør Poul W. Olsen,
Pileallé 2, 2000 København.

Dødsfald. 718.007(489)
Graver Christian Andersen, Viborg, er den 5 sept. død 86 år gammel. Graver Christian Andersen tog sin afsked 1. januar 1959 efter 31 års virke.

Arsmøde 1972.
Reserver den 29.-30. maj 1972 til årsmøde, der afholdes i Maribo, Bangs have.

Jubilæer. 718.007(489)
Kirkegårdsinspektør Jens Jensen, Ålborg, havde 1. sept. været ansat 25 år ved Ålborg kommune.

Kirkegårdsinspektør Poul W. Olsen, Frederiksberg kirkegård, foreningens kasserer fra 1969, fejrede den 1. oktober 1971 sin 25 års ansættelse under Frederiksberg begravelsesvæsen.

Kirkegårdsinspektør Peter Hasselstrøm, Thisted kirkegårde, fejrede ligeledes den 1. oktober sit 25 års jubilæum.

Til lykke.

Arsmøde juni 1971. 718:061.22(489)
Traditionen tro indledtes årsmødet 1971 med morgenandagt, der dette år fandt sted i den meget smukke gamle landsbykirke i Rindum.

Herefter samledes deltagerne på hotel „Fjordgården“, hvor pastor Götke-Hansen bød velkommen til de ca. 50 fremmødte, hvor man iøvrigt kunne glæde sig over, at en henvendelse, foreningen havde udsendt til de lokale menighedsråd, havde båret frugt, idet der var et relativt stort fremmøde fra disse menighedsråd.

Da der dette år ikke afholdtes generalforsamling, af lagde formanden straks sin beretning, der indeholdt en omtale af det kirkeministerielle udvalg vedr. konsulenttjeneste, og det kunne nævnes, at foreningens egne konsulenter jævnlige havde modtaget henvendelser, ligesom foreningen havde været repræsenteret ved en uddannelseskonference for mellemteknikere, hvor man havde redegjort for kirkegårdenes særlige behov. Regnskabet vedr. foreningens jubilæumsskrift kommenterede formanden ligeledes og kunne meddele, at kirkeministeriet velvilligst havde dækket et underskud på kr. 7000 for, hvilken man var megen tak skyldig.

Det kunne iøvrigt oplyses, at den svenske ligbrændingsforenings tidsskrift „Ignis“ havde refereret en stor del af jubilæumsskriftet, således at dette var kommet til en meget stor forsamlings kendskab. Det var med nogen beklagelse, at formanden atter måtte konstatere, at medlemskredsen specielt indenfor menighedsrådene og landsbygraverne ikke var forøget, idet man stadigt anså et videre samarbejde til disse sider for særdeles ønskeligt. Det bemærkedes dog med glæde, at Dansk Ligbrændingsforening atter havde meddelt deres fortsatte medlemskab af foreningen.

Pastor Götke-Hansen sluttede med at foreslå Lolland-Falster som næste års mødested, og mødet fastsattes til at finde sted den 29.-30. maj 1972 i Maribo eller evt. Nykøbing.

Efter formanden redegjorde P. W. Olsen ganske kort for regnskabet, der på grund af kontingentstigning udviste en ganske svag bedring.

Redaktøren Axel Andersen forelagde herefter sin ændrede linje i bladet, idet han fandt, at man så vidt muligt burde tage aktuelle emner op i en kortere form, således at bladet kunne blive så alsidigt som muligt.

Dagen sluttede med dels et foredrag af fru Laubjerg fra Lem, og dels med en rundtur langs Vesterhavet over Hvide Sande, hvor den karakteristiske vestjyske fiskerkirkegård besigtigedes. Fru Laubjerg redegjorde i sit udmærkede foredrag for en lægmands opfattelse af kirken og kirkegården og illustrerede med farvefotos mange af sine synspunkter, der vel især på de sjællandske deltagere gjorde særligt indtryk.

Ref. M. Falmer-Nielsen.

Foreningen af danske kirkegårdsledere.

718.007:061.22(489)

Arsmøde på Hindsgavl og jubilæumsfejring.

Foreningen af danske kirkegårdsledere har bestået i 50 år. Foreningen stiftedes 1921 af kirkegårdsledere og kommunegartnerne, dens navn var derfor „Foreningen af overordnede ansvarshavende gravere og gartnerne i Danmark“; men da kommunegartnerne udtrådte 1923 ændredes navnet til „Foreningen af gravere i Danmark.“ Dette navn holdt kun 1 år, 1924 blev navnet „Foreningen af kirkegårdsinspektører, gravere og kirkegårdsgartnerne i Danmark“, og det holdt til 1965, da det nugældende navn „Foreningen af danske kirkegårdsledere“ blev valgt.

Foreningen har i de 50 år kun haft 3 formænd, kirkegårdsinspektør Jens Gravesen, Svendborg, 1921-1948, kirkegårdsinspektør O. Raahauge-Askegaard, Odense, 1948-1962, og kirkegårdsinspektør Holger C. Nielsen er den nuværende formand.

I 1921 havde foreningen 49 medlemmer, hvoraf de 39 var kirkegårdsledere, i 1971 er medlemstallet 115. Formålet er at samle de gartnerisk uddannede kirkegårdsledere til et fælles arbejde for fagets fremme og kirkegårds-kulturens højnelse.

Foreningsaktiviteten har fulgt dette formål, siden 1924 har årsmøderne haft karakter af kurser, foredrag kombineret med ekskursioner, endvidere haves hvert andet år en maskindemonstration. Årsmøderne skifter hvert andet år rundt i landet og hvert andet år på Hindsgavl slot. På grund af medlemmernes forskellige

ansættelsesform er foreningen moderforening for de der er arbejdsgivere, som er medlemmer af „Foreningen af arbejdsgivere ved kirkegårde i Danmark“, og de tjenestemandsansatte under kirkeministeriet i „Foreningen af danske kirkegårdslederes CO II-sektion“. Endvidere er foreningen medlem af „Fællesrådet for havekultur og landskabspleje“ og af „Foreningen for kirkegårdskultur“.

Årsmødet blev i 1971 afholdt på Hindsgavl slot i dagene 5.-8. sept.

Møderne indledtes af et foredrag af redaktør Karl Poulsen om: Blomster og planter på Ceylon, verdens planterigeste ø. Den store planteelsker havde brugt sine øjne godt (fotografiapparat) på en tur til Ceylon. Mandag var generalforsamlingsdag. Formanden gav en historisk gennemgang af foreningens virke 1921-1971. Beretningen for 1970-71 indledtes med at mindes O. Raahauge-Askegaard, der afgik ved døden den 4. juni 1971, og byde velkommen til 8 ny medlemmer. Af beretningen fremgik det, at foreningen har indledt samarbejde med Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer om sager, der har betydning for begge foreninger, at foreningen har udsendt skemaer til oprettelse af et medlemskartotek, at foreningens medlemmer af det Rådgivende udvalg for kirkegårdsbestyrelser har trukket sig ud af udvalgsarbejdet, at kontingentet til Foreningen for kirkegårdskultur er hævet med 5 kr., at foreningen har gjort forestilling om ansættelse af en gartnerisk uddannet kirkegårdsleder i Århus, at man har bistået et medlem i Ribe ved dennes afsked, foreningen har deltaget i en konference om uddannelse af gartneriteknikere.

Kassereren Henning Rosenmeier fremlagde regnskabet, som enstemmigt godkendtes.

Til bestyrelsen genvalgte Jens Jensen, Ålborg, nyvalgt blev Henrik Clausen, Hørsholm, da Henning Rosenmeier, Slagelse, p. gr. a. sygdom ikke ønskede genvalg. Endvidere blev M. Falmer-Nielsen, Gentofte, valgt som bestyrelsessuppleant.

Kontingentet blev forhøjet fra 135 til 150 kr.

Et indkommet forslag om udvidelsen af bestyrelsen til 7 medlemmer med et vist antal valgt af de forskellige fraktioner, blev ikke vedtaget.

CO II-sektionens formand kirkegårdsinspektør Hans Larsen, Ringe, aflagde beretning, hvoraf fremgik, at arbejdet med indplacering endnu ikke er afsluttet, da det tager tid at gennemgå de udsendte spørgeskemaer, endvidere kirkeministeriets syn på ansættelsesformen i fremtiden, nemlig overførelse af entreprenørstillinger til stillinger i lønssystemet. Et spørgsmål om arbejdsledere kunne optages i foreningen, blev besvaret benægtende, men man opfordrede til, at disse dannede deres egen organisation under centralorganisationen.

Som næste års mødested foresloges Silkeborg.

Om eftermiddagen holdt A. Falmer-Nielsen, København, foredrag: „En kirkegård gennem 100 år“. Med Venstre kirkegård, København, som udgangspunkt, gennemgik foredragsholderen elementerne i kirkegårdsanlægget og dets påvirkere (arkitekterne). Det næste foredrag blev holdt af hortonom Joost Dahlerup, der tog sit udgangspunkt ud fra de foregående års kirkegårdskonkurrencer, der sætter en kreds af mennesker i gang med at tænke og udforme det

tænkte i projekter, som er et nutidigt udtryk for kirkegårde. Filosoferede derefter over, hvad en kirkegård er og står for; men indrømmede efter diskussion, hvori mange deltog, at det er en håbløs opgave at skulle projektere en kirkegård, der skal fungere i 100 år eller mere, for vi aner ikke noget om fremtiden.

Tirsdagen var redskabsdag, hvor endnu flere firmaer end tidligere fremviste deres varer, og om aftenen holdtes festmiddagen.

Den sidste dag, onsdag, ekskursionsdagen, foregik i Jylland, Jelling og Høver gamle kirke, og i Grejsdalen skiltes deltagerne.

I årsmødet deltog som gæster kirkegårdslederne Ragnar Ekstedt, Växjö, og Gösta Gustafsson, Uppsala, fra Föreningen Sveriges Kyrkogårdschefer, sidstnævnte overrakte en dirigentklokke i jubilæumsgave.

Fra danske Dagblade

Kirkegårde og vandværker. 718:628.1

9/9. Jyll.-P. Kirkegårde og vandværker kan godt ligge tæt sammen, uden at naboskabet giver anledning til sundhedsmæssige bekymringer. Indenrigsministeriet har afgjort, at de respektive sundhedsmyndigheder i hvert enkelt tilfælde har myndighed til at afgøre, om en kirkegård ligger foruroligende tæt ved de boringer, hvorfra drikkevand pumpes op.

Sønderjyder besøger soldaterkirkegårde.

718:725.945.2

14/6. Dannevirke. Et rejseselskab på 40 deltagere har foretaget en rejse gennem Holland, Belgien og Frankrig og har besøgt kirkegårde, hvor faldne sønderjyder ligger begravet. Hovedmålet var den sønderjyske kirkegård i Braine, hvor 79 sønderjyske krigsdeltagere i 1. verdenskrig ligger begravet.

Kursus for gravere. 718.007:37

27/10. Kalundborg Folkebl. Næsten 100 gravere deltog i grandækningskursus på Årby kgd., samtidig blev demonstreret gravning af grav med gravemaskine.

Skån landsbyernes kirkegårde. 718(489)

12/7. Ringkøbing Dgbl. Fhv. kirkeminister Carl Hermansen slår et slag for bevarelse af landsbykgd.ene også i storkommunerne.

Folkesørgedagen. 718(489):725.942.(43)

15/11. Aktuelt, Kr. Dgbl. Den tyske folkesørgedag d. 14. nov., hvor ofrene for krigen og voldsregimet blev mindet, blev også fejret i Danmark ved kransenedlæggelse på kgd.e med døde fra krigsårene.

Greve. 718(489.11)

11/10. Roskilde Tid. Kommunen og menighedsrådene drøfter placeringen af kirkegårde. Et af kommunen tilbudt areal finder mhrd.ene uheldigt placeret.

Ishøj. 718(489.11)

22/9. Roskilde Dgbl. Kgd.en forsøges udvidet mod nord med ca. 500 m².

- Kildebrønde.* 718(489.11)
25/6. Roskilde Tid. Anlæggelse af 10.000 m² kgd.s udv. påbegyndes til efteråret, dræningen blev udført i januar. Udgiften bliver 238.000 kr.
- København.* 718(489.11)
30/8. Berl. Tid. Brønshøj og Sundby kgd.e foreslås forlænget, så gravene kan fæstes til 2019, i øjeblikket er 1983 adgangsfrist for begravelser. Borgmesteren kan oplyse, at for øjeblikket er behov for kgd.sjord dalende, 83% af alle jordfæstelser er ligbrændinger og af 7000 ligbrændinger nedsættes over 4200 i askefællesgravene.
- København, Sundby.* 718(489.11)
25/6, 10/10. Amagerbl. Loklrådet for Amager har haft to møder, hvor Sundby kgd.s forlængelse har været emne. Der er enighed om at søge forlængelse foreløbig for 20 år indtil 2023, borgmesteren foreslår 16 år indtil 2019, så det bliver samme udløbstid som for Assistens, Vor Frelser, Holmens og Garnisons kgd.e.
- Snoldelev.* 718(489.11)
27/7. Roskilde Dgbl. Nyt kapel bygges i stedet for det gamle nedrevne. Arkt. er Aage Madsen, Køge. Der etableres en indgang fra parkeringspladsen.
- Solrød.* 718(489.11)
19/6. Roskilde Dgbl. Forslag om at gøre Solrød anekskgd. til centralkgd. drøftes.
- Tåstrup Nykirke.*
19/6. Berl. Tid. 10/6. Roskilde Dgbl. Den ny kgd. i byens sydlige udkant bliver ikke taget i brug foreløbig, i stedet tilbydes arealet til ungdomsorganisationer til forskellige aktiviteter.
- Dråby.* 718(489.12)
12/8. Fr.borg. Amts A. En kgd.sudv. på 4000 m² planlægges til udførelse til foråret. Der skal være urnegrave og fællesgrav.
- Ganløse.* 718(489.12)
2/11. Fr.borg Amts A. En urnehave anlægges langs kgd.s ydermur.
- Gilleleje.* 718(489.12)
11/6. Fr.borg Amts A., 12/6. Helsingør Dgbl. En regulering, der tilsigter at hæve arealet i forhold til grundvandet, skal finde sted i august.
18/6. Helsingør Dgbl. Mhrd.et ønsker at erhverve den midlertidige Falck-Zonen-station til kgd.sudv.
- Helsingør.* 718(489.12)
20/7. Fr.borg Amts A. Der anlægges urneafdeling.
- Helsingør.* 718(489.12)
3/6. Nordsjæll., 23/6. Fr.borg Amts A., 26/8. Helsingør Dgbl. Byrådets planlægningsudvalg foreslår ny centralkgd. for hele storkommunen. Helsingør har plads år frem, men Tikøb gl. kgd. og Egebækvang kgd. har pladsmangel; Helsingør kapel og krematorium er ikke mere tidssvarende.
Arkitekt Helge Hjertholm, Bergen, tegner en klokkestabel, det er en gave fra en anonym giver.
- Humblebæk, Torpen.* 718(489.12)
15/7. Fr.borg Amts A., 16/7. Helsingør Dgbl. Den nye kgd. ved Torpen er nu afleveret færdig til mhrd.et. 4 gravgårde er klar til brug, indgang er etableret ved smedjernslåger fra Nederste Torpevej. Kgd.en er tegnet af havearkt. Petterson og anlagt af anlægsgt. N. R. Jørgensen.
- Skibby.* 718(489.12)
6/7. Fr.borg Amts A. Mhrd.et har henlagt 20.000 kr. til kgd.sudv.
- Egebjerg.* 718(489.13)
1/6. Holbæk Amts Venstrebl. På budget er afsat 15.000 kr. til udv. af kgd.
- Holbæk.* 718(489.13)
8/10 71. Holbæk Amts Venstrebl. Gravemaskine demonstreres på kgd.en.
- Højby.* 718(489.13)
6/10, 15/11 71. Holbæk Amts Venstrebl. 14. okt. indvies kgd.sudv. af provst Bertel Wiberg. Den nye kgd. er helt i græs uden anden udsmykning end gravstenene og de blomster, der måtte blive lagt på gravene.
- Kalundborg.* 718(489.13)
29/10 71. Kalundborg Folkebl. Der udarbejdes helhedsplan for Sct. Olai kgd., selvom man etapevis vil tage arealerne i brug.
- Ruds Vedby.* 718(489.13)
24/6 71. Sjællands Tid. 1150 m² af reserveret areal taget ind til udv. af kgd. (Arkt. Breinholdt Nielsen, Sorø.)
- Skamstrup.* 718(489.13)
1/7 71. Kalundborg Folkebl. En kgd.sregulering påtænkes gennemført. (Havearkt. Breinholdt Nielsen, Sorø.)
- Soderup.* 718(489.13)
23/6 71. Ringsted Dgbl. Mhrd.et undersøger mulighed for kgd.sudv.
- Vallekilde, Korskirken.* 718(489.13)
22/6, 6/10 71. Kalundborg Folkebl. Kgd. besluttedes på årsmødet reguleret efter plan af H. D. Ørsted, Holbæk. Arbejdet begyndes i oktober.
- Viskinge.* 718(489.13)
9/7, 24/7 71. Holbæk Amts Venstrebl. 27/7. Kalundborg Folkebl. Kgd.sudv. på 4000 m² i tidligere grusgrav har krævet flytning af 1500 m³ fyld og tilførsel af 1200 m³ muld. Den nye kgd.safd. kommer til at ligge 2 m lavere end den gamle kgd. Anlægget skal hegnes af hæk. Udgift 96.000 kr.
- Årby.* 718(489.13)
27/10 71. Kalundborg Folkebl. Gravemaskine demonstreres under graverforeningens grandækningskursus.
- Hørve, Valgmenigheds kgd.* 718(489.14)
19/6 71. Kr. Dgbl. En 75 m lang mur bygges om kgd.en.

- Korsør.* 718(489.14)
14/7 71. Sjæll. Tid. Hærværk forøvet ved højlys dag er anmeldt til politiet.
12/11 71. Sjæll. Tid. Dyrtidsregulerede takster indføres fra 1/1 1972.
13/11, 19/1 71. Sjæll. Tid. Drøftelser af ny kgd. eller krematorium, eller begge dele. Forskellige jordstykker er besigtiget af kgd.sudvalget.
- Lyngby.* 718(489.14)
26/6 71. Sjæll. Tid. Kgd.sudv. ved køb af et par tdr. øst for kirken.
- Obbestrup.* 718(489.14)
?/6 71. Sjæll. Tid. Kgd. skal reguleres, hertil afsættes 20.000 kr.
- Pederstrup.* 718(489.14)
7/9 71. Sjæll. Tid. Kgd.sudv. med 60 gravsteder er under udførelse. (Arkt. Peter Brogaard, Kgs. Lyngby.)
- Slagelse.* 718(489.14)
3/6 71. Sjæll. Tid., 5/6. Kr. Dgbl. 300.000 kr. henlægges til anlæg af den ny kgd. og kapelkrematorium.
- Fakse.* 718(489.15)
8/6 71. Ringsted Dgbl. Mhrd.et behandler spørgsmål om kgd.sregulering.
23/11 71. Præstø A. Kirkeministeriet har godkendt planer til kgd.sudvidelse.
- Næstved.* 718(489.15)
10/10, 22/10 71. Præstø A. Krematoriets skorsten og murværket omkring har taget skade ved skorstensbrand. Udbedringsarbejdet standsedes, da skadens omfang blev afsløret, for at tage stilling til hvilken løsning, der skulle vælges. Man valgte reparation og ombygning af den gamle skorsten fremfor ny fritstående skorsten.
- Dalum.* 718(489.21)
3/7 71. Fyns Tid. Udvalgt af kgd.en med et kolonihaveareal, det vil koste 45.000 kr.
- Kerteminde.* 718(489.21)
24/8 71. Fyns Tid. Det nye kapel i røde mursten får 60 pladser, det ventes færdigt i oktober.
- Middelfart.* 718(489.21)
16/7 71. Fyens Stiftstid. En ny urnegravsafd. planlægges, da den gamle er ved at være besat.
- Strib.* 718(489.21)
29/6 71. Fyens Stiftstid. Det gl. kapel er nedrevet og et nyt på 30 m² opføres.
- Diernæs.* 718(489.22)
12/8 71. Licitationen. Kapel opføres. (Arkt. Lars Mindedal, Ollerup.)
- Fåborg.* 718(489.22)
16/10 71. Fyens Stiftstid., 6/11. Fyns Tid. Dansk Ligbrændingsforening har skænket en bronzeskulptur: „Sorgen“, en knælende kvinde, udført af billedhuggerne Erik Cort og Bjarne Såbye til opstilling i urnehaven. Mhrd.et har skriftligt takket for gaven.
- Hundstrup.* 718(489.22)
1/7 71. Fyns Tid. Plan til urnehave med plads til 22 urner drøftes.
- Lundeborg.* 718(489.22)
27/9 71. Svendborg A., 14/10. Fyens Stiftstid. Pastor Dag Monrad Møller indviede i forbindelse med høstgudstjenesten kirkegårdsudvidelsen. Kommunalbestyrelsen har vedtaget at bekoste udvidelsen, der har kostet 27.000 kr.
- Ringe.* 718(489.22)
23/7 71. Fyns Tid., 1/11. Licitationen. Kommunen og mhrd. mageskifter to arealer. Mhrd.et køber endvidere Ringe børnehaves bygning, som skal anvendes til kontor og mandskabslokaler.
- Svendborg.* 718(489.22)
2/7 71. Fyens Stiftstid., 31/8. Kr. Dgbl. På kgd.en 150 årssdag d. 28/9 vil en klokkestabel blive taget i brug, tegnet af arkitekterne Johs. og Inger Exner.
- Sønder Højrup.* 718(489.22)
21/7 71. Fyns Tid., 22/7. Fyens Stiftstid. Et ligkapel opføres på en parcel, som bliver fri ved nedrivning af et faldefærdigt, men ikke særligt gammelt bondehus. Opførelsesoverslag 85.000 kr.
- Vester Åby.* 718(489.22)
5/7 71. Fyns Tid. Ny urnehave blev i går indviet af pastor Wilhelm Krarup.
19/9 71. Morgenposten. Kapelprojektet, der er arbejdet på i 3 år, var pludselig blevet borte, og måtte anmeldes som savnet til politiet, så kom det frem, det lå hos politimesteren.
- Maribo.* 718(489.31)
1/9 71. Loll.-F. Folkebl., Ny Dag. Ejeren af det til kgd. udsete areal har nu givet tilladelse til prøveboringer. Der har været optræk til retssag om ekspropriation.
13/10 71. Ny Dag. Da kgd. har givet underskud på regnskabet for 1970/71, overvejes takstforhøjelser.
- Systofte.* 718(489.32)
15/7 71. Ny Dag. Et nyt stykke kgd. anlægges på et erhvervet jordstykke, der ligger op ad kgd.en.
- Dronninglund.* 718(489.41)
5/9 71. Vendsyssel Tid. Forslag til urnehave drøftes af mhrd.et.
- Frederiksbavn.* 718(489.41)
1/9 71. Vendsyssel Tid. Krigsgravene på Fr.h. kgd. er nu færdiganlagt, hertil har unge fra Bremen gennem flere år gjort en betydelig indsats. Præsidenten for Folkeforbundet for tyske krigsgraves forsorg, Dr. Thiele, overdrog ved en højtidelighed, hvori repræsentanter for kommune og menighed deltog, omsorgen for gravene til Bremerafdelingen af Folkeforbundet. Ved efterfølgende reception fremhævede borgmester Villy Kristensen den brobyggende virksomhed, de tyske unge havde øvet i fredens tjeneste.

- Hirtshals.* 718(489.41)
18/11 71. Vendsyssel Tid. Det nye kapel står færdigt til indvielse. En udsmykning af kunstneren Poul Hofmeister er afleveret.
- Lyngså.* 718(489.41)
7/11 71. Vendsyssel Tid. Der er planer om at erhverve 1116 m² syd for kgd.en til udvidelse.
- Karby.* 718(489.42)
9/9 71. Morsø Folkebl. Nyt kapel er under opførelse.
- Thisted.* 718(489.42)
9/10. 71. Jyll-P. 20 historiske gravsten på den gamle kgd. renses, så inskriptionen kan læses.
- Hadsund.* 718(489.43)
Sept. 71. Kirkebladet Hadsund sogn. Vor kirkegård har forandret sig meget i de seneste år, og daglig kan man møde mennesker fra sognet og også udefra, der udtrykker deres glæde over, hvor smuk den er blevet. – Der er endnu store arbejder i gang. Muren langs Jyllandsgade er ved at være færdig, og når graver Jensen og medhjælper Sørensen har fået tilplantet bag muren, er dette område fra at være det mest kedelige løftet op til næsten at være den smukkeste del af kirkegården, med den store plæne, hvor „Birkely“ har ligget. – Ved skolen er man i gang med et nyt fælles lægeparti mellem skole og kirkegård og med et nyt stykke læmur. Også her vil der blive reguleret og beplantet, så det kan blive et smukt hjørne.
- Kongens Thisted.* 718(489.43)
10/6 71. Skive Dgbl. Ansøgning om tilladelse til opførelse af ligkapel er indsendt. Udgift ca. 30.000 kr.
- Løgsted.* 718(489.43)
22/11 71. Ålborg Amtstid. Kapel er opført, (arkt. B. Gadegaard, Løgstør), opførelsessum ca. 40.000 kr.
- Vodskov.* 718(489.43)
15/11 71. Licitationen. Arkt. L. Teschl har udarbejdet skitseprojekt til nyt kapel.
- Ars.* 718(489.43)
26/9, 28/10 71. Ny Tid. Mhrd.et har besøgt kgd.e bl. a. i Skive og Sdr. Tranders for at gøre studier til ny kgd. Mhrd.et har overdraget havebrugskonsulent Chr. Oksen, Ars, at lave skitse for det ca. 7 tdlr. store areal ved Tingvej.
- Fausing.* 718(489.44)
19/10 71. Århus Stiftstid. Ved regulering af gravstederne vil man udnytte pladsen bedre, og på den måde udskyde en udvidelse.
- Hadsten.* 718(489.44)
18/8, 23/9 71. Randers Amts A., 21/9. Århus Stiftstid. Plan til den ny kgd. ved Vissingvej er forelagt. Det skrånende terræn foreslås delt op i 5 terrasser. (Havearkt. V. Rud Nielsen.)
23/9 71. Skanderborg Amts A. Urnehaven på Sct. Pauls kgd. er nu færdig. (Havearkt. V. Rud Nielsen.)
- Hobro.* 718(489.44)
30/6 71. Folkebl. for Randers og Omegn, Randers Amtsbl. Kapellet på Sdr. kgd. restaureres, (arkt. Edvard Thomsen, Randers), udgift 190.000 kr.
- Hornslet.* 718(489.44)
3/7 71. Randers Amtsbl. Kapel bygges på kgd.en.
14/10 71. Demokraten, 15/10. Randers Amtsbl. Regulering af kgd.ene er indledt, endvidere indrettes urnehave og fællesgrav.
- Kolind.* 718(489.44)
27/8 71. Randers Amts A., 9/9. Århus Stiftstid., 17/9, 25/9. Kr. Dgbl. Forslag om sammenlægning af de 3 sogne Kolind, Ebdrup og Skarresø, således at alle 3 kgd.e kan benyttes efter ønske, hvilket indebærer, at en annekskgd. ikke skal anlægges i Kolind blev afgjort ved afstemning i menigheden, 2/3 stemte for annekskgd.en. Afførelsen betyder, at et passende areal skal til kgd. skal findes.
- Randers.* 718(489.44)
9/11 71. Folkebl. f. Randers og Omegn. Byrådet har bevilget 50.000 kr. til anlæg af en ny urnehave med 338 gravsteder på Nordre kgd.s nordvestlige hjørne.
- Skødstrup.* 718(489.44)
29/8 71. Århus Stiftstid. Kgd.sudvidelsesplan er blevet sinket et år af manglende svar fra kommunens byplankontor, og nu er arealet blevet kloakeret på kommunens foranstaltning, uden at mhrd.et har fået meddelelse herom.
- Vorup.* 718(489.44)
17/9 71. Randers Amts A., 18/9. Folkebl. f. Randers og Omegn, 26/9. Århus Stiftstid. Planering og kloakering af den 18.000 m² store udvidelse udbydes i licitation.
- Værum.* 718(489.44)
11/4 71. Aanders Amts A., 14/11. Århus Stiftstid. Plan for etapevis udvikling frem til år 2000 udarbejdet. (Havearkt. V. Rud Nielsen, Horsens.)
- Pederstrup.* 718(489.45)
16/10 71. Viborg Stifts Folkebl. Planering og regulering er udført i sommer og er nu ved at være afsluttet.
- Assing.* 718(489.46)
2/10, 8/10 71. Vestkysten, 12/10. Herning Folkebl., Ringkøbing Amts Dgbl. Mhrd.et ønsker et overskydende beløb på 25.000 kr. henlagt til brug for anlæggelse af ny kgd.safd., da der kun er ledige gravpladser til 2 år. Åskov kommune nægter at gå med til dette, men foreslår at låne summen af stiftsmidlerne.
- Bøvling.* 718(489.46)
2/11 71. Ringkøbing Amts Dgbl. 7 år gamle planer om opførelse af ligkapel bliver måske nu realiseret. (Arkt. Hansen og Lydholdt, Thisted.)

- Herning.* 718(489.46)
17/6, 7/9, 3/11 71. Herning Folkebl. På Nordre kgd. skal opføres kapel, 260.000 kr. er vedtaget afsat til at starte byggeriet i foråret 1972. Et forslag om at indrette krematorium faldt ud ved afstemning. På Nordre kgd. er nu begravet ca. 25.
- Ikast.* 718(489.46)
8/9 71. Herning Folkebl. Der er henlagt 225.000 kr. og i næste budgetår 160.000 kr. til kapel på Østre kgd. Kapellet skal efter skitseforslaget kunne rumme 160 mennesker.
- Kollund.* 718(489.46)
23/6 71. Herning Folkebl. Nyt kapel planlægges.
- Videbæk.* 718(489.46)
3/11 71. Herning Folkebl. Ny kgd.safd. på ca. 1 tdl. øst for den nuværende er færdiganlagt, ibrugtagelsen vil finde sted om et års tid.
- Odder.* 718(489.47)
25/6 71. Kr. Dgbl. Det gamle kapel restaureres.
2/10 71. Horsens Folkebl., 3/10. Århus Stiftstid. Plan til anlæg af kgd.sudv. nord for den nuværende kgd. og omlægning af den ældre del er udarbejdet af prof. Sven Hansen.
22/10. Århus Stiftstid., Demokraten, 24/10. Demokraten. Udvidelsesplaner blev forelagt og vedtaget på mhrd.smøde. Der er planer om kapel og krematorium, en del af planen er udformet som skovkgd.
- Silkeborg.* 718(489.47)
17/10 71. Århus Stiftstid. Østre kgd. skal nedlægges år 2000, der begravnes kun ægtefæller og ugifte børn til allerede begravede.
- Storring.* 718(489.47)
18/7 71. Århus Stiftstid. Kapellet er nedrevet for at give plads for vejudvidelse. Et nyt kapel påtænkes opført på kgd.ens sydlige del. Taget fra det gamle kapel bruges igen.
- Vejlby.* 718(489.47)
17/6 71. Århus Stiftstid. Kgd.en udvides med 4.000 m² til 24.000 m² har mhrd.et besluttet. Udvidelsen sker ved Vejlbj Centervej.
- Hørning.* 718(489.47)
3/7 71. Århus Stiftstid. Urnehave anlægges på den nye kgd.safdeling og ny tilkørsel til kirken drøftes. (Havearkt. V. Rud Nielsen.)
- Linnerup.* 718(489.47)
7/10 71. Vejle Amts Folkebl. Nyt kapel bygges. (Arkt. Nielsen, Brædstrup.)
- Stilling.* 718(489.47)
28/10 71. Århus Stiftstid., 9/11. Licitationen. Kapelprojekt er godkendt af mhrd., overslagspris 130.000 kr., bebygget areal 75 m². (Arkt. Fl. Seirsen, Skanderborg.)
- Fredericia.* 718(489.48)
8/9 71. Fyens Stiftstid. Planer for placering af krematoriet skal drøftes af borgmester Rick. Pedersen og Dansk Ligbrændingsforening.
- Give.* 718(489.48)
25/8 71. Kr. Dgbl. Kgd.en er udvidet med 5.000 m², udgiften bliver 130.000 kr., arbejdet ventes færdigt næste sommer.
- Hedensted.* 718(489.48)
30/6 71. Vejle Amts Folkebl. Kgd.sudvidelse planlægges i een-rækkesystem.
- Kolding.* 718(489.48)
29/6 71. Kr. Dgbl., 6/10. Licitationen. Detailprojektering af kgd. og kapel til Nordre kgd. udarbejdes af arkt. Erik Madsen, Kolding. Kgd.en er på 7,5 ha, og kapellet bliver på 352 m² og får plads til 120 personer.
- Vejle.* 718(489.48)
1/11 71. Vejle Amts Folkebl. Østre kgd. har 100 års jubilæum 2. november.
- Esbjerg.* 718(489.49)
4/10 71. Vestkysten., Berl. Tid. Groft hærværk i gravlunden.
21/10 71. Vestkysten. Anlæg af den nye kgd. ved Veltotvevej begyndes om et par uger. Planen blev udarbejdet af arkitekterne Ole Guldbrandsen, Mogens Dideriksen, Knud Harild og Karl Erik Sand til konkurrencen, senere er endeligt projekt udarbejdet i samarbejde med landskabsarkt. Torben Michelsen, Sorø.
- Grindsted.* 718(489.49)
1/7 71. Vejle Amts Folkebl. Også i år henlægges 20.000 kr. til forestående kapelbyggeri.
16/8 71. Vestkysten. Mhrd.et har fået landvæsenkommissionens tilladelse til at indrette egen boring og vandværk for at kunne vande kirkegården i tørkeperioder.
- Tønder.* 718(489.62)
8/9 71. Vestkysten, 22/9. Licitationen. Dræning af det nye kgd.sareal er i fuld gang. Arbejdet koster 75.000 kr.
- Åbenrå.* 718(489.63)
1/7 71. Dannevirke, 2/7. Jydske Tid. Mhrd.et behandler forslag til udvidelse af kapel og krematorium. Udvidelsen vil koste 600.000 kr. og inkluderer 2 ny ovne. Endvidere forelagdes forslag til klokketårn og materialgård.
9/9 71. Sønderjyden, 10/9. Jydske Tid. De to byggeprojekter er blevet vedtaget, arbejdet sættes i gang til foråret, det bliver materialgården først, den vil koste 200.000 kr. Kapellet og krematoriets udvidelse vil være afsluttet i 1973 eller 1974.
- Sønderborg.* 718(489.64)
16/11 71. Sønderjyden, 18/11. Flensborg A. De fire mhrd. er trådt sammen for at drøfte fælles kgd. for byen, eventuelt med krematorium.

Modtagne skrifter

Foreningen af danske kirkegårdsledere.

Årsmøde og generalforsamling på Hindsgavl slot 1971.

Referatet af foreningens årsmøde og generalforsamling står naturligtvis i jubilæets tegn. Det fornemme kontoroffsettrykte hæfte begynder med billeder af årsmødedeltagerne og af den samlede bestyrelse. Derefter følger referaterne af foredrag og generalforsamlingen og indeholder også en historisk oversigt over foreningens 50-årige virksomhed 1921-1971.

Fra blade og tidsskrifter

Nyanlæg af kirkegårde.

718.00

Hvad kræves af kirkegårds-kulturen behandles af Per-Hally Tempel, Wuppertal, i et foredrag. *Deutsche Friedhofskultur* 61(1971)7:138-47.)

Sveriges kirkegårdschefer.

718.007:061.22(485)

Foreningen af Sveriges kirkegårdschefer holdt i år kongres i Varberg. Der blev holdt foredrag af Elve Sveldand om Tilpasning af akkord til arbejdsforholdene, og af Staffan Larsson om Kirkegårdsforvaltningernes blanketter. Efter mødedagene, der også havde en maskindag, foretoges studierejse over Grenå ned gennem Jylland over Fyn til København. Undervejs gjordes ophold i Århus, Horsens, hvor der overnattedes, Odense og Nyborg (overnatning), derefter Lyngby og København Vestre kgd. Kirkegårdsinspektør Holger Nielsen, Lyngby, ledsagede selskabet på turen. (*Viola-Trädgårdsvälden* nr. 37, 8. sept. 1971, *Ignis* 43(1971)9:123-131, 143-47, 148-49.)

Gravminder, mønsteranlæg.

718(43)

Mønsterkirkegård anlagt i Bevensen af håndværksmæssigt tilvirkede sten og gode gravstedsplanter i samarbejde mellem stenhuggere, Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal, og landskirken. (*Deutsche Friedhofskultur* 61(1971)10:219.)

Bielefeld.

718(43)

Krematoriets restaurering. (*Deutsche Friedhofskultur* 61(1971)9:191-193.)

Hamburg.

718(43)

Wandsbeker kirkegård, landsbykirkegården, der blev storstads kirkegård. (*Deutsche Friedhofskultur* 61(1971)7:153-55.)

Køln.

718(43)

Rodenkirchen forstadskirkegård er 6,8 ha stor. (*Deutsche Friedhofskultur* 61(1971)9:185-89.)

Køln, Landsudstillingen.

718(43)

Tysk gravstedskunst interesserer svenskerne. (*Viola-Trädgårdsvälden* 16. okt. 1971.) Den tyske kirkegårds-kulturforening AFD holdt sin kongres og besøgte den særlige kirkegårdsafdeling med til lejligheden fremstillede monumenter og konkurrencegravstedsanlæggene. (*Friedhof und Denkmal* 16(1971)3:1-5.)

Nürnberg.

718(43)

Urneanlæg på Søndre kirkegård. Et muranlæg med urnepladser. (*Stinmetz u. Steinbildhauer* (1971)8:406-9.)

Oldenburg.

718(43)

Sten, sten, sten, alt det grønne væk. Det er til at græde over. Reportage fra katolsk kgd., Oldenburg og Densense kgd., Oldenburg. (*Deutsche Friedhofskultur* 10:218-19.)

Wuppertal-Cronenberg.

718(43)

Lokalhistorie og kirkegårdshistorie. Gamle gravmæler bevares ved omlægningsarbejde. (*Deutsche Friedhofskultur* 61(1971)3:46-52.)

Verdens kirkegårde.

Er en serie forfattet af Rupert Ehrgartner, som har foretaget utallige rejser verden rundt og på disse har fotograferet kirkegårde. Som det første i rækken besøges:

Japan.

718(52)

(*Steinmetz u. Steinbildhauer* (1971)2:65-68.)

Rusland.

718(47)

Kirkegårde i Rusland har megen heltedyrkelse. (*Steinmetz u. Steinbildhauer* (1971)3:46-52.)

Kalkutta.

718(540)

I ly af Fort Williams ligger en kirkegård for det engelske østindiske kompagni med monumenter i alle de gamle kulturrigers stilformer. (*Steinmetz u. Steinbildhauer* (1971)4:171-74.)

Thailand.

718(541)

Kirkegårdene er præget af, at huset er et symbol på familiens uadskillelige forbundethed, derfor indgår hussymbolet i gravmonumenterne, hvis gravmonumentet ikke er et hus, der også tjener til askens opbevaring. (*Steinmetz u. Steinbildhauer* (1971)6:295-98.)

Tyrkiet.

718(56)

Gravstenene dækker hele graven, en muhammedansk skik. (*Steinmetz u. Steinbildhauer* (1971)7:353-55.)

Italien.

718(45)

Columbarier og monumenter med fotografier. (*Steinmetz u. Steinbildhauer* (1971)8:411-14.)

Lissabon.

718(469)

Ikke ofte er noget om kirkegårde i det franske stenhuggertidsskrift, men denne gang er en reportage fra Lissabon, Portugal. Gader med mausolæer i mange forskellige stilarter og gadebelægning i mange farver og i mønster; men goldt som en ørken. (*Revue Mensuelle Le Mausolee* 34(1971)421:1993-2008.)

Malmø.

718(485)

Malmø får nu sin 3. askefællesgrav næste år. Der er på Östra og Limhamn, nu indrettes også på Sct. Pauli mellemste kirkegård i staden. I 1970 hensattes i Malmø minneslunde, som er det svenske udtryk, 227 af 1100 kremerede. (*Ignis* 43(1971)10:139.)

- Borås.* 718(485) *Vandkummer.* 718:728.955
Tekstilbyen i Västgötland har 4 kirkegårde med i alt 56,7 ha til et indbyggertal på 76.000. Kirkegårdene ledes af parkchefen. (Viola-Trädgårdvärlden 22. sept. 1971.)
Et dekorativt element i kirkegårdsinteriøret er vandkummen. (Deutsche Friedhofskultur 61(1971)7: 148-50.)
- Stockholm.* 718(485)
På mosaisk menigheds ny kgd. er efter en konkurrence i 1964 opført et kapel, arkitekt Majse Jacobsen har stået for opførelsen, kapellet blev taget i brug i begyndelsen af 1970. (Ignis 43(1971)8:137-38.)
- Arvika.* 718(485)
Menighedsrådet i Arvika har besluttet at bygge krematorium på Notudden efter tegninger af arkitekt Åke Porne. (Ignis 43(1971)5:73.)
- Frederikshavn.* 718(489.41):718:725.942(43)
Broslagnig til naboland. Gravene for krigsdøde i Frederikshavn blev færdig istandsat af unge frivillige fra Bremerhafnen til højtidelighed d. 1. sept. 1971. Borgmester Villy Christiansen, kirkegårdsinspektør Svend Hellum og den danske ungdomsleder Aage Rieck fik overdraget Folkeforbundet for tyske krigsgraves forsorgs guldnål. (Kriegsgräberfürsorge 47(1971)7:155.)
- Sydøsteuropa og Lilleasien.* 718(497)
AFD har gennemført en 21 dages studierejse med 20 deltagere gennem Sydeuropa og Lilleasien. (Friedhof u. Denkmal 16(1971)4:1-7.)
- Tunesien.* 718(611)
Islamitiske kirkegårde har en egenart. (Deutsche Friedhofskultur 61(1971)7:156-58.)
- Gravemaskiner.* 718:621.879.22:624.13
Gode erfaringer med Schmelzer Hytrac 230A. (Deutsche Friedhofskultur 61(1971)8:182-84.)
- Græsplæner.* 718:712.423
Malmøs driftsingeniør Curt Ericsson har mange erfaringer i anlægning og pasning af græsarealer. (Ignis 43(1957)8:127-28.)
- Billedskærerinde arbejdede på BUGA 71.* 718:726.825.1/4
Hildegard Junglas tror monumentet af træ kan måle sig med samme af sten, hun arbejdede begejstret på landsudstillingen i Köln. (Deutsche Friedhofskultur 61(1971)10:205.)
- Gravmindeudstilling i Duisburg.* 718:726.825.1/4
Udstilling foranstaltet af kunsthåndværkets fællesskab i Nordrhein-Westfalen. (Kunst u. Stein 16(1971)4: 17-19.)
- Zürich.* 718:726.825.1/4
Mønstergravminder, det er en krævende titel, men svejtsiske stenhuggere tør. (Kunst u. Stein 16(1971) 4:20-21.)
- Detmold.* 718:726.826.1/4
Kirkegårds- og gravstensudstilling afholdtes på udstillingsområdet Braunenbruch arrangeret af stenhuggere, billedskærere og kirkegårdsgartnere. (Friedhof u. Denkmal 16(1971)4:10-11.)
- Resolutioner**
- Kirkeministeriets skrivelse af 9. december 1966 (til stiftsøvrigheden over Ålborg stift) om at det ikke påhviler en kirketiendejer at udfærdige regulativ for graveren ved en ikke-selvejende kirke.
- I et hertil indsendt andragende af 28. juni 1966 har stiftsøvrigheden forespurgt, om der påhviler en kirketiendejer pligt til at udfærdige regulativ for graveren ved en ikke-selvejende kirke.
- I anledning heraf skal man meddele, at det fremsatte spørgsmål må besvares benægtende.
- Kirkeministeriets skrivelse af 18. marts 1967 (til stiftsøvrigheden over Fyens stift) om hvorvidt kassereren og regnskabsføreren for en kirkegård i en købstad kan anses for omfattet af ferielovens bestemmelser.
- I et med stiftsøvrighedens erklæring af 15. april 1966 hertil indsendt andragende har kirkegårdsbestyrelsen i A købstad forespurgt, om kassereren og regnskabsføreren for A. kirkegård kan anses for omfattet af ferielovens bestemmelser, idet kirkegårdsbestyrelsen herved har oplyst, at den pågældende aflønnes med et grundbeløb af 1.447 kr. 20 øre årlig, hvortil der ydes samme tillæg som gældende for statens honorarer.
- Det fremgår af sagen, at den pågældende tillige udfører hvervet som kasserer og regnskabsfører for N. kirke i A., for hvilket hverv han oppebærer et grundhonorar af 1.179 kr. 20 øre, hvortil der ligeledes ydes tillæg som for statens honorarer gældende.
- I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at direktoratet for arbejdstilsynet, med hvilket man har brevvekslet om sagen, i skrivelse af 19. august 1966 har udtalt, at den pågældende i sine nævnte tjenesteforhold må anses for omfattet af ferieloven og derfor har ret til ferie med løn efter denne lovs regler. Direktoratet har herved lagt til grund, at den pågældende aflønnes med et fast årligt honorar, for hvilket han under fortsat ansættelse betragtes som værende i stand til at holde ferie med løn.
- Under henvisning hertil tiltræder ministeriet i overensstemmelse med stiftsøvrighedens indstilling, at der udbetales den pågældende ferietillæg efter reglerne i ministeriets cirkulære af 25. oktober 1964, punkt 2, afsnit A, litra a. *)
- Angående den pågældende mulighed for at vælge feriegodtgørelse i stedet for ferie med løn henvises til samme cirkulæres punkt 2, afsnit A, litra b.

*) Nærv. saml. 1963-64 s. 379.